

Aleg. 180

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego do
Ls. 341 w sprawie tępienia pomoru świń i zapobiegania szerzeniu się tej zarazy.

Wysoki Sejmie!

Panująca od roku 1895 zaraza pomoru świń w całej Monarchii, a szczególnie u nas, naraziła rolników na niesłychanie dotkliwie straty. W Galicyi straty te tem bardziej uczuć się dały, gdyż dotknęły one przeważnie małego rolnika, włościanina dla którego hodowla nierogaczyny stanowi często bardzo najgłówniejszą podstawę gospodarstwa.

Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego, widząc tak znaczny upadek najważniejszej dla włościan naszych gałęzi hodowli, wniósł na dniu 20. lipca 1895 roku prośbę do Ministeryum spraw wewnętrznych o zaprowadzenie ustawy mającej na celu zarządzenie wybijania świń chorych na pomór i wynagradzanie właścicieli kosztem Skarbu państwa. Na to podanie otrzymał jednak odmowną odpowiedź. Dopiero po upływie kilku lat Rząd, pragnąc zapewnić możność skutecznej walki z tą klęską, wydał na zasadzie paragrafu 14 ustawy o Reprezentacji państwa, rozporządzenie cesarskie z dnia 2. maja 1899 roku (Dz. u. p. Nr. 81) o tępieniu pomoru u świń i zapobieganiu szerzenia się tej zarazy, które nakładając na Skarb państwa obowiązek wypłacania wynagrodzeń za sztuki wybite jako chore, jako podejrzone o pomór lub podejrzone o możność zarażenia się pomorem, przyznawało Rządowi bezwarunkowe prawo wybijania wszystkich sztuk wyżej określonych kategorii, dawało mu zatem, jak się zdawało, w ręce najskuteczniejszy środek wytepienia zarazy i zapobieżenia dalszemu się jej rozszerzaniu.

Na mocy tej ustawy obowiązek wynagradzania za zabite sztuki ciążył na państwie tylko przez pierwsze sześćdziesiąt dni od czasu jej zaprowadzenia. Okazało się jednak w praktyce, iż jest to dla warowania interesów rolników niedostatecznem i rozporządzeniem cesarskiem z dnia 15. września 1900 (Dz. u. p. Nr. 154), wprowadzone zostały słuszniejsze normy wynagradzania właścicieli nierogaczyny, i obowiązek państwa wynagradzania za zabite sztuki rozciągnięty został na cały czas trwania zarazy.

Oba te rozporządzenia nie dały jednak, szczególnie w kraju naszym, spodziewanych po nich wyników. Zaraza miejscami chwilowo słabła, by wkrótce z podwójną wybuchnąć gwałtownością. Ten stan rzeczy spowodował Rząd do wydania specjalnych zarządzeń, dotyczących wykonywania wspomnianych rozporządzeń w Galicyi. A mianowicie w reskrypcie Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 4. grudnia 1901 r. l. 22.190 i obwieszczeniach c. k. Namiestnictwa z dnia 10. grudnia 1901 r. l. 135.005 i 6. stycznia 1902 r. l. 3.067 wprowadzone zostały przepisy, dzielące kraj nasz na trzy strefy, w których kolejno akcja tępienia pomoru ma być prowadzona z jak największą ścisłością, postanawiające dalej znaczne ograniczenia obrotu świń pomiędzy strefami, i skoncentrowały na razie intensywną działalność władz rządowych w sprawie tępienia zarazy, w jednej tylko strefie, zarządzające lepszą organizację służby weterynaryjnej, tudzież obostrzenia przepisów paszportowych dla świń.

Fakt jednak uporczywego trwania zarazy w kraju naszym oraz liczne głosy uskarżające się na wadliwe wykonywanie przepisów ustawy spowodowały Wydział

krajowy do zwrócenia bliższej uwagi na tę tak doniosłą dla gospodarstwa krajowego sprawę.

Komisya gospodarstwa krajowego z uznaniem podnosi, iż Wydział krajowy uczynił wszystko, co leżało w jego atrybucyach, by tę tak ważną sprawę zbadać dokładniej i spowodować usunięcie sposterżonych w wykonywaniu ustawy braków.

Zasięgnąwszy opinii swego organu doradczego, komisji rolniczej o wypracowanym w tej sprawie obszernym i gruntownym referacie, oraz wysłuchawszy zdania zwołanej na dniu 24. lutego 1902 r. ankiety handlarzy nierogacizną, Wydział krajowy przedłożył jeszcze raz rzecz całą sekcji stałej komisji rolniczej, która na posiedzeniu dnia 30. kwietnia 1902 powzięła szereg uchwał, w alegacie do sprawozdania Wydziału krajowego dosłownie umieszczonych.

Opierając się na opinii Komisji rolniczej i jej sekcji stałej, Wydział krajowy wystosował w myśl uchwały z dnia 13. maja 1902 przedstawienie w tej sprawie do c. k. Namiestnictwa, z prośbą o poparcie i wyjednanie u c. k. rządu uwzględnienia postulatów, odnoszących się do zmian w sposobie wykonywania ustaw, względnie do reformy przepisów, dotyczących paszportów dla świń i handlu domokrażnego.

Komisya gospodarstwa podziela w zupełności zapatrywania Wydziału krajowego i uznaje, że usterki w wykonywaniu rozporządzeń z 1900 i 1901 roku wielce się przyczyniają do zbyt powolnego poskramiania i tak już od lat ośmiu szerzącej się w kraju naszym zarazy.

Usterki te widzi Komisya gospodarstwa krajowego:

1. W zbyt powolnym wymiarze wynagradzania i jego późnej wypłacie. Tej usterce bowiem przypisać należy, że mimo dostatecznego wynagradzania za sztuki wybijane lub zabierane, ludność nie popiera działalności władz, tai wypadki zarazy i przyczynia się tem samem do jej szerzenia, a nadto, jak mieliśmy tego przykłady, stawia nawet opór wykonywaniu przepisów ustawy.

Nadto późna wypłata sprawia, że pieniądze uzyskane za wybite sztuki nie bywają używane na zakupno trzody, w miejsce sztuk wybitych, przepadają zatem dla tej gałęzi hodowli, co łącznie z faktem wybijania sprawia, iż w wielu okolicach grozi upadek hodowli trzody.

2. W tem, że komisye pomorowe, których obliczenie i protokoły stanowią dla Namiestnictwa materyał do wymierzania należitości za sztuki wybite, często nie mogą tego materyału zebrać dość dokładnie. Podstawą bowiem obliczenia wartości sztuk wybitych jest waga żywa lub martwa zwierzęcia, jest zatem koniecznem, by Komisya była zaopatrzona w wagi.

Zdarza się jednak niejednokrotnie, iż komisye w braku wag, oceniają wagę zwierzęcia na oko, co pociągać może krzywdę lub nadużycia. Należy więc temu stanowczo zapobiedz.

3. W niedostatecznej liczbie weterynarzy rządowych i w braku odpowiedniej nad ich urzędowaniem na prowincyi kontroli i inspekcji, a także w braku odpowiedniego dotowania zakładów, któreby im umożliwiały nabycie naukowych wiadomości, szczególnie w dziedzinie bakteriologii, koniecznych do pewnego rozpoznawania istoty i rodzaju chorób zakaźnych.

W tej kwestyi wniosło Towarzystwo rolnicze krakowskie petycję do Wysokiego Sejmu L. 574 z prośbą o wyjednanie dotacyi krajowej w kwocie 2.400 K. rocznie dla instytutu bakteriologicznego pod dyrekcją Dr. Nowaka w celu zakupna zwierząt na doświadczenia bakteriologiczne. Komisya gospodarstwa krajowego jest jednak zdania, że dotacya zakładu rządowego jest rzeczą rządu a nie kraju i temu zapatrywaniu w rezolucyi przy końcu tego sprawozdania daje wyraz.

4. W niedość ścisłym wykonywaniu przepisów przy przeprowadzaniu dezynfekcyi w zagrodach zapowietrzonych.

5. W zamykaniu zbyt wielkich terytoryów, jako dotkniętych zarazą, bez koniecznej tego potrzeby.

6. W zupełnej niepraktyczności dziś obowiązujących przepisów paszportowych.

7. W nieograniczonej swobodzie skupywania domokrażnego świń.

Komisya gospodarstwa krajowego widzi w tych usterekach powód przewlekania się zarazy w Galicyi z wielką szkodą dla gospodarstw włościańskich, i z wielką stratą dla skarbu Państwa, którego wydatek na wynagradzanie za

sztuki zabite z powodu zarazy jest niewątpliwie większy, niżby były koszty spowodowane przez usunięcie wyżej omówionych usterek w wykonywaniu ustawy.

Zajmując to stanowisko, Komisya gospodarstwa krajowego uznaje zarządzenia Ministerstwa rolnictwa wydane w reskrypcie z dnia 4. grudnia 1902 a zmierzające do intensywniejszego stosowania postanowień rozporządzeń weterynaryskich, bodaj w części kraju, za odpowiednie i wyraża nadzieję, że wkrótce w tej przynajmniej części kraju zaraza pomoru zostanie zupełnie stłumioną, a tem samem obrót handlowy trzodą chlewną od wszelkich ograniczeń uwolniony.

Komisyja gospodarstwa krajowego podnosi z uznaniem akcyę wdrożoną przez Wydział krajowy w celu przyjsia z pomocą krajową okolicom, w których z powodu zarazy pomoru, trzoda chlewna w znacznej ilości wytępioną została. A to tak przez podniesienie hodowli samej, jako też przez zmianę taryf kolejowych uwzględniających interesa handlu trzodą chlewną, jak również przez starania o wyzwolenie tego handlu z zawisłości od niekorzystnych dlań stosunków w targowicach pozakrajowych.

Badania, jakie Wydział w tych kierunkach podjął, uważa Komisya gospodarstwa krajowego za zupełnie wskazane i może tylko wyrazić życzenie, by rozpoczęte wydały jak najrychlej korzystne wyniki.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawie tępienia pomoru świń.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd:

a) by wydał zarządzenia przyspieszające tok urzędowania w sprawie orzekania o wynagrodzeniach należnych za świny wybite, względnie przez Komisye pomorowe na licytacji sprzedane lub na rzecz państwa zawłaszczone, umożliwiając ich pełną wypłatę w terminie oznaczonym w §. 8. cesarskiego rozporządzenia z dnia 2. maja 1899 r. (Dz. u. kr. Nr. 81) a w szczególności by wydał zarządzenie, by na poczet tych wynagrodzeń mogły być wypłacane bezwzględnie przez przedstawiciela Rządu w komisji pomorowej zaliczki w wysokości $\frac{3}{4}$ należnego wynagrodzenia;

b) zaopatrzył Komisye pomorowe w wagi potrzebne do ważenia zwierząt zabitych;

c) pomnożył liczbę weterynarzy rządowych odpowiednio do rozległości kraju i liczebnego stanu trzody i bydła, tudzież by zorganizował skuteczną i ścisłą kontrolę nad działaniem i urzędowaniem weterynarzy na prowincyi;

d) by dążył do podniesienia stopnia zawodowego wykształcenia weterynarzy szczególnie w dziedzinie bakteriologii przez hojniejsze wyposażenie c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie oraz instytutu bakteriologicznego w Krakowie;

e) zalecił ściśle przestrzeganie przepisów o przeprowadzaniu desinfekcyi w zagrodach zapowietrzonych pomorem;

f) przy ogłaszaniu miejscowości za zamknięte z powodu stwierdzenia pomoru przestrzegał ściśle zasady zamykania tylko terytoriów, które koniecznie muszą być zamknięte bez względu na ich granice katastralne i przestrzegania zamknięcia ściśle dopilnował;

g) przeprowadził reformę przepisów paszportowych dla świń, w tym kierunku, iżby świny były znaczone, a znak pozwalał stwierdzić miejscowość i powiat, z których świnia pochodzi i by w paszporcie znak ten był uwidoczniony;

h) zarządził na czas trwania akcyi tępienia pomoru ograniczenie swobody domokrajnego zakupywania świń.

Tem sprawozdaniem załatwia się równocześnie petycyę Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego do L. 576 oraz petycyę Rady powiatowej Tarnobrzeskiej do L. 574.

Przewodniczący:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Bryczyński.

